

מהספר העתידי רמזי טעם עם טעם לשב"ח מאת שלום המאירי, אשמח לתגובות במייל: shalom303@gmail.com

כִּי-תֵצֵא לְמַלְחָמָה עַל-אֹיְבֶיךָ וַנִּתְּנוּ יָדוֹד אֱלֹהֶיךָ בְּיָדְךָ וְשָׁבִיתָ שְׁבִיּוֹ
(דברים כא, י)

לעיל, בפרשת שופטים, נאמר (דברים כ,א): **כִּי-תֵצֵא לְמַלְחָמָה עַל-אֹיְבֶיךָ וְרָאִיתָ סוֹס וְרֶכֶב עִם רַב מִמֶּךָ לֹא תִירָא מֵהֶם ...**

שני הפסוקים פותחים במלים דומות " כי תצא למלחמה על אֹיְבֶיךָ (אֹיְבֶיךָ)".

רבי אהרן מירסקי עומד¹ על השוני הניכר בטעמי שני הפסוקים, ומבאר.

כאן טעמים תחתונים, מתחת התיבות, קולם שקט ורגוע.

בפרשת שופטים טעמים עליונים, מעל התיבות, קולם ארוך ורם. קולות תרועה, פתיחה לדבריו של כהן משוח מלחמה לפני הקרב. באימה ובריאה, בגבורת הלב לחזק את נפשות צבא המלחמה.²

ואילו כאן, דברים אל שבי מלחמה, שלבם פנוי מפחד.

כִּי תֵצֵא לְמַלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ וַנִּתְּנוּ (גרשיים) **יָדוֹד אֱלֹהֶיךָ בְּיָדְךָ** (דברים כא, י)

הפסוק פותח בלשון רבים, "אֹיְבֶיךָ"³, וממשיך בלשון יחיד "וַנִּתְּנוּ".

רבנו בחיי מבאר: "היה לו לומר ונתנם, אבל הכוונה כאיש אחד. או ירמוז ונתנו על הכח שלהם למעלה, ושבת שבי למטה".

חז"ל קבעו, שאין הקב"ה מפיל אומה עד שהוא מפיל שרן תחלה⁴, לפי זה הסביר⁵ רבי חיים ויטאל את הפסוק (דברים ב,לא) "וַיֹּאמֶר יְדוֹד אֱלֹהֵי רָאֵה הַחֲלִיתִי תֵת לְפָנֶיךָ אֶת סִיחֹן וְאֶת אֶרְצוֹ הַחֵל רֶשׁ לְרֵשֶׁת אֶת אֶרְצוֹ": "מהראוי שידבר בלשון עתיד אחל תת כדרך הנ"ל אחל תת פחדך⁶ כי הרי עדיין לא התחיל. גם מלת 'רָאֵה' מיותרת גם מלת 'אֱלֹהֵי' מיותרת, כי נודע שעמו היו מדבר. ובזה יובן במה שנודע כי אין אומה נופלת עד שתפול שר שלה למעלה תחלה שנאמר יפקוד ה' על צבא המרום במרום (ישעי' כד, כא). וכמשז"ל כאן שהקב"ה כפה את שר האמורי לפני משה⁷. וענין זה היה במראה הנבואה וז"ש⁸ 'רָאֵה'. והנה כבר התחיל לתת האמורי לפניו ע"י מה שהכניע שרו תחלה. וז"ש אמר⁹ 'אֱלֹהֵי' כי הוא לבדו ראה כפות. ואלו היה עם סיוחן התחתון היה נגלה לישראל וז"ש 'לְפָנֶיךָ' ולא לפניהם. וכיון שכבר החילתי אני לתת בידך את השר העליון ואת ארצו העליונה לכן החל גם אתה משה לבדך ורש אותו תחלה בשמים כדי שעי"כ יוכלו ישראל לרשת אח"כ את ארצו התחתונה". ע"כ.

¹ דעת מקרא דברים, רבי אהרן מירסקי, ירושלים תשסא, מבוא עמ' 29

² רבי אהרן מירסקי מציין שקולות אלה דומים לקולות האזהרה מפני עבודה זרה, דברים ד, יט: **וּפָן-תִּשָּׂא עֵינֶיךָ הַשָּׁמַיְמָה וְרָאִיתָ אֶת-הַשָּׁמַיִם וְאֶת-הַיָּרֵחַ וְאֶת-הַכּוֹכָבִים כֹּל צָבָא הַשָּׁמַיִם.**

³ ראה מנחת שי.

⁴ מדרש רבה שמות - פרשה כא פסקה ה: והנה מצרים נוסע אחריהן-שרן של מצרים היה שמו מצרים, שאין הקב"ה מפיל אומה עד שהוא מפיל שרן תחלה. וכן אתה מוצא בנבוכדנצר שהפיל הקב"ה לשרו תחלה שנאמר (דניאל ד) עוד מלתא בפום מלכא קל מן שמיא נפל א"ר יהושע בן אבין שרו של נ"נ קל שמו.

⁵ עץ הדעת טוב, רבי חיים ויטאל, זאלקוויא תרלא, פרשת דברים.

⁶ דברים ב, כה: הַיּוֹם הַזֶּה אֶחָל תֵּת פְּחָדְךָ וְיִרְאֶתְךָ עַל פְּנֵי הַעַמִּים תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן שְׁמֶעְךָ וְרָגְזוּ וְחָלוּ מִפְּנֶיךָ.

⁷ הובא ברש"י, וראה גם מדרש תנחומא דברים פרק ד: זומה שהוא אומר ואשמיד פרוי ממעל ושרשיו מתחת (עמוס ב) מה עשה הקב"ה כפה שר שלו ושל ארצו והפילו ממקומו ומסרו לפני ישראל לפיכך כתיב ואשמיד פרוי ממעל ושרשיו מתחת.

⁸ וזה שאמר.

⁹ נראה שהמלה 'אמר' מיותרת, או שצ"ל 'ויאמר' כבפסוק.

מטעם 42 לפרשת כי תצא רמזים בטעמי המקרא בפרשה

מהספר העתידי **רמזי טעם עם טעם לשב"ח** מאת שלום המאירי, אשמח לתגובות במייל: shalom303@gmail.com

ונרמז בטעמים: אִיבִיךָ וּנְתַנּוּ (גרשיים), סימן כפול, רמז **לשני אויבים**: בשמים ובארץ. תחילה יתן ד' לפני עם ישראל את שר האומה ואח"כ את האומה.

שלום המאירי

כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל אִיבִיךָ וּנְתַנּוּ (גרשיים) **יְדוּד אֱלֹהֶיךָ** (דרגא תביר) בְּיַדְךָ (דברים כא, י)

בספרים מבואר¹⁰ שהכתוב רומז למלחמת היצר. בשם **רבי בונם מפשיסחא** אמרו¹¹ שאין זה דרך דרש ורמז בלבד, אלא הפשט הפשוט הוא כן. כי עיקר המלחמה התמידית הוא נגד היצר הרע שנקרא אויב ושונא, כי שלמה קראו שונא (כמו שאמרו סוכה נ"ב עא ובזוהר חדש כאן).

רבי חיים דב ווייסבערג מבאר¹² שהטעמים רומזים שההצלחה במלחמת היצר היא בהכרה בסיעתא דשמיא:

הטעם על **וּנְתַנּוּ** הוא **גרשיים** והטעם על **יְדוּד אֱלֹהֶיךָ** הוא **דרגא תביר**. אדם הנכנס לעבודת ה' ועולה **ממדריגה למדריגה** בעבודתו, ידע שכל השגותיו הוא מתנת אלקים, והוא הנותן כח לעשות חיל, וזהו בין בגשמיות ובין ברוחניות. וזהו 'כי תצא למלחמה על אויביך', והוא אויב הידוע המובא בסה"ק שהוא היצר הרע, שהוא עיקר אויביו של האדם, **וּנְתַנּוּ** ה' אלוקיך בידך הטעם הוא **גרשיים**, שאם אתה רוצה **לגרש את היצר הרע** הוא ע"י

שתדע ש'ונתנו ה' אלוקיך בידך'¹³. וכן באופן אחר: **וּנְתַנּוּ גרשיים**, שע"י שתגרש את היצר הרע ויפקחו עיניך, אז תראה ש'ונתנו ה' אלוקיך בידך' ולא אתה בעצמך. וכן **דרגא תביר**, שתשבור כל המדריגות שתדע שאתה בעצמך לא השגת כלום רק הכל הוא ממנו יתברך.

כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל אִיבִיךָ וּנְתַנּוּ (גרשיים) **יְדוּד אֱלֹהֶיךָ** (דרגא תביר) בְּיַדְךָ וְשָׁבִיתָ שְׁבִי (דברים כא, י)

לה' המלחמה והוא נותן לישראל את הכבוד שהנצחון ייקרא על שמם.

כך מבאר¹⁴ **רבי אברהם סבע** בפרשת זאת הברכה (דברים לג, כז) **וַיִּגְרַשׁ מִפְּנֵיךָ אוֹיֵב וַיֹּאמֶר הַשְּׂמֵד** - "לרמוז, שלא נהג השם עם ישראל כדרך ארץ. כי כששלח דוד ליואב על רבת בני עמון, או על מקומות אחרים כשהיו קרובים להמסר בידו. היה שולח שילך דוד ליטול העטרה, בענין שלא יאמר שיואב הוא המושל ויקרא על שמו. אבל בכאן הקב"ה עושה בהפך, שהוא המגרש ואומר לישראל השמד, בענין שיקרא על שמם, וזהו ויאמר השמד". ע"כ.

ונרמז בטעמים: **וּנְתַנּוּ** (גרשיים) **יְדוּד אֱלֹהֶיךָ** (דרגא תביר) בְּיַדְךָ. ה' **מגרש** את האויבים ו**שוברם**, ככתוב **וַיִּגְרַשׁ מִפְּנֵיךָ אוֹיֵב וַיֹּאמֶר הַשְּׂמֵד**, ואז הקב"ה מזכה את ישראל במצוה **"וְשָׁבִיתָ שְׁבִי"**¹⁵.

שלום המאירי

¹⁰ כך פירש רבי משה אלשיך, **תורת משה**, בפרשת שופטים (דברים כ"ט). ראה עוד לדוגמא: **דרשות המהרי"ט**, רבי יוסף טראני, פרשת שופטים - דרוש שני: "ודורשי רשומות אמרו, 'כי תצא למלחמה' - במלחמת חובה הכתוב מדבר, היא מלחמת יצר הרע, כמו שאמר החכם לאלכסנדר (חובת הלבבות, שער יחוד המעשה, ה), "באתם מן המלחמה הקטנה שוללים שלל, התעתדו למלחמה הגדולה. אמר לו, ומהי המלחמה הגדולה. אמר לו, מלחמת היצר וחיליו"....

¹¹ ראה לדוגמא **פרי צדיק**, רבי צדוק הכהן, פרשת כי תצא אות ב'.

¹² **ששון ושמחה**, רבי חיים דב ווייסבערג, ניו יורק תשמט, עמ' קכג. כך גם בספרו **משיבת נפש** ניו יורק תשמה, עמ' קכו.

¹³ ראה **סוכה** נב עב: "אמר רבי שמעון בן לקיש יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו שנאמר צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו ואלמלא הקדוש ברוך הוא שעוזר לו אינו יכול לו שנאמר ה' לא יעזבנו בידו ולא ירשיענו בהשפטו".

¹⁴ **צור המור**, רבי אברהם סבע.

¹⁵ ראה **אור החיים**, רבי חיים בן עטר: "ושבית שביו - מצוה, כדי שלא יראה כמזלזל במתנת מלך".